ACTA TURCICA Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi
Online Thematic Journal of Turkic Studies
www.actaturcica.com
Yıl 1, Sayı 1, Ocak 2009 "Türk Kültüründe Av" Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun

Çocuğa Yönelik "Av" Kavramı Temalı Müzik Yapıtları

Oya Şen*

Av ne kadar eski, ne kadar ilkel insana kadar iniyorsa, insanın yaşadıklarını, duygu ve düşüncesini anlatma ihtiyacından doğan sanat da o kadar eskidir. Sanatın en eski belirtisi ise danstır. İnsana bedenle anlatım olanağı sağlayan dans, ruhsal durumların ve gerilimlerin devinimine dönüşen bir boşalımıdır. Başlangıçta bireysel ve profan bir gereksinmeden doğan dans, giderek toplumsal dinsel bir karaktere dönüşmüştür.[1] Av ilkel insanın en önemli etkinliği olduğundan, sanat olarak kabul edilen ilk etkinliklerde de tema av olmuştur. Duvar resimleri ne kadar av üzerine kurulu ise, gösteriye dayanan sanat etkinlikleri ki bunlar içinde en çok yapılanı danstır, dans da o derece av üzerine kurulmuştur.

Av ile ilgili danslarının çoğu taklide dayanmaktadır. Avcı, ava çıkmadan önce avlayacağı hayvanın hareketlerini taklit eden danslar yaparak onu etkileyeceğine inanır. Bu bir yerde mistik güçlerle bağ kurup, o güçleri yanına çağırma ibadetidir. Dansa genellikle müzik ve şarkı eşlik eder. İlkellerin müziği de dans gibi ana çizgisiyle dinsel karakterdedir ve ibadetin önemli bir bölümünü oluşturur. Bu bakımdan müzikçilere ve şarkıcılara çoğu zaman dinsel büyüsel yetenekleri olan kimseler gözüyle bakılır. Aynı durum müzik araçları için de söz konusudur. Örneğin *Şaman Davulu* ya da vınıltılı ses çıkaran *Çurunga* kutsal araçlar olarak kabul edilmiş ve tabularla çevrilmiştir.[2]

Çalışmamızın konusu olan avın, dansla anlatımına bakarken, bu konunun en temel noktasını ise dansa eşlik eden müzik oluşturmaktadır. Müzik ilkel dönemden itibaren değişik objelerden sistemli ses çıkarma olarak çeşitli duygu, düşünce ve davranışların ifadesinde kullanılsa da müzik kelimesinin daha sonraki dönemlerde eski Grekçeden geldiği görülür. *Musiki* kelimesi, eski Grekçe *mousike tekhne* (muslar becerisi) teriminden gelmektedir. Eski Grekler, baş tanrı Zeus'un tanrıça Mnemosyne'den oluşan dokuz kızı Mus'ların bellekle (mneme) ilgili becerilerin sahibi olduklarına inanır, aralarında bugünki musiki kavramının da

---

* Oya Şen, Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü Öğretim Görevlisi, Adana.
[1] Sedat Veyis Örnek, *İlkellerde Din, Büyü, Sanat, Efsane*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1988, s. 181.
[2] *age*., s. 181-182-183.

bulunduğu bu becerilere "Muslar Becerisi"derdi. Klio "tarih", Euterpe "çalgısal musiki", Thalio "güldürü", Malpomene "acıklı oyun", Terpsichore "dans", Erato "sevgi şiiri", Polyhymnia "ağırbaşlı musiki", Urania "yıldız bilim", Kaliope "destan şiiri"nin tanrıçaları idi. Antik çağın sonlarına doğru Muslar becerisi ya da kısaca *Musike* dendiğinde yalnız bugünkü musiki kavramı anlaşılmaya başlanmıştır. Eski Yunan'da müzik, eğitimin dayandığı temellerden biri, zevk ve ruh eğitimine yarayan bir araç olarak kabul edilmiş, müzik sanatı genel kültürün ana unsuru olarak devlet tarafından yardım görmüştür. Müziğe bir eğitim, hatta ahlak eğitimi aracı gözü ile bakmışlardır. Yunan filozofları, müzik kelimesine bu sanatın sınırlarını aşan bir anlam vermişlerdir.[3]

Müzik tarihine ve av konusuna birlikte bakıldığında önemli iki noktada birleştiği görülmektedir. Bunlardan birisi müzik aletlerinin avda kullanılmasıdır. İlk dönemlerde avın öncesinde ya da sonrasında dansla anlatımında davul veya benzeri müzik aletleri kullanılırken, daha sonraları av sırasında ava ait müzik aletleri kullanılmıştır. Bunlardan en bilineni av sırasında çalınan av borularıdır. "Av borusu", avlanırken, av havaları çalmakta kullanılmıştır. Avda kullanılan bu müzik aletine de Fransızlar *Cor de Chasse*, İtalyanlar *Corno da Cacia*, İngilizler, *Hunting Horn* demişlerdir. Uzun bir borunun çember biçiminde bükülmesiyle oluşan bu müzik aleti boyuna geçirilerek taşınmaktadır.[4]

Av ile müziğin birleştiği diğer bir nokta da çokseslilikte bir yöntem olan "Kanon"dur. 14. yüzyıl müziğinin *ars nova* adını almasının başlıca nedenlerinden biri, Motet, Missa ve Conductus'larda gösterdiği gelişme ve ayrıca dindışı müzik türlerinden önemli bir tanesi olup, Latince "rotendellus" olarak adlandırılan "*Kanon*" dur. Grocheo bunu 'bir çember gibi, başladığı yere dönen' diye tanımlamaktadır. Kanon av anlamına gelmektedir ve bu müzik türüne Fransızlar "*Chase*", İtalyanlar "*Caccia*" demişlerdir. Kanonun halk dilindeki adı "*rondo*"dur. Kanon, bir sesin önde, bir sesin arkada takip etme esasına dayandığı için, kaçan av ile kovalayan avcı benzetme öğesinden yola çıkıldığı gibi, kanonlarda konu olarak da av teması çok fazla işlenmiştir. Düz kanonların hem sözleri, hem ezgileri, o çağın beğenisi içinde doğal bir yapıdaydı. Çok ölçülü ve canlı bir yolla av ve balık tutma gibi sporları en ince ayrıntılarına kadar tanımlıyor, yaygın sahnelerini, pazar yerlerini alışveriş konuşmalarıyla veriyor, sokak satıcılarının bağırışlarını canlandırıyordu.[5]

---

[3] Oya Şen, *Kadın ve Erkek Seslerinde Vokal Tekniklerin Türk Eserleri Üzerine Uygulanabilirliğinin Araştırılması*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 1995, s. 1-2.

[4] Vural Sözer, *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1986, s. 65.

[5] Ahmet Say, *Müzik Tarihi*, Müzik Ansiklopedisi yayınları, Ankara 1995, s. 97-99.

Av ve müziğin tarihçesi ilkel dönemlere kadar gitmekle birlikte, müziğin çocuk ile bağlantısı konusu o kadar eski dönemlere uzanmamaktadır. Müziğin çocuğun eğitimindeki yeri, çocuk müziklerinin taşıdıkları önem ve özellikler, yine müziğin ismini almasını sağlayan Antik Yunan'da konuşulmaya ve düşünülmeye başlanmıştır. Eflatun müziği, eğitimin en gerekli unsuru olarak görmüş, vücuttan önce ruhun gelişmesini üstün tutmuş, eğitimde güzel sanatların kuvvetine inanmış ve ruhun güzelliklerle yükseleceğini belirtmiştir. Aristo da eğitim içinde müziğe önemli bir yer vermiş olup; "Duyulanı tam olarak anlatma hususunda hiçbir şey ritim ve şarkı söyleme kadar kuvvetli değildir. Madem ki bu o kadar gerçek bir kuvvettir, şu hâlde müzik çocukların eğitiminde kullanılmalıdır" diyerek müziğin, çocuk eğitimindeki yeri ve önemine işaret etmiştir. Büyük Alman din reformcusu Martin Luther de "Eğer, çocuklarım olsaydı, onların yalnız lisan ve tarih değil, şarkı söyleme, müzik ve matematik de öğrenmelerini isterdim. Teolojiden sonra ilk yeri ve en büyük şerefi memnuniyetle müziğe veririm." diyerek eğitim olgusunun içinde çocuklar için müzik eğitiminin ne kadar gerekli olduğunu vurgulamıştır. Çek eğitimcisi Comenius ise müziğe büyük eğitsel değer vererek, öğretim planına almıştır. Müziğe, anaokulundan itibaren yer vermiş, annelere, eğitimcilere çocuklara ninni ve şarkı söylemelerini, çocuklarda ritim duygusunun eğitimi ve gelişmesi için ritmik parçalar öğretmelerini tavsiye etmiştir. "Müzik disiplin kazandırır ve eğiticidir. İnsanı yumuşatır, değiştirir daha faziletli ve düşünceli kılar" diyen Comenius, şarkı söylemeyi, çocuğa daha beş yaşından itibaren içine alan bir öğretim sistemine koyarak, müzikeğitiminin ilk yıllarında yer alması gerektiğini belirtmiştir.[6]

Toplumların geleceğini sağlama alması, varlığını sürdürmesi, tarihleri, örf ve âdetlerinin koruması için yapılacak en büyük yatırım eğitime olmalıdır. Günümüz koşullarında bilim ve bilgiye dolayısı ile eğitime duyulan gereksinim hızla artmaktadır. Eğitimin başlangıcını ve temelini ise çocuk eğitimi oluşturur. Geleceğin bugünü, çocuklar olduğu için, çocuk eğitimine verilen önem aynı zamanda geleceğin gelişmişliğine de verilen önemdir. Sanat yoluyla çocuğu eğitme ise en önemli eğitim yollarından biridir. Müzik ve dans, sanat eğitiminin tekniklerinden biri olup, zihinsel süreçlerin birer ifadesi olarak da tanımlanabilir. "Ses"i de çocuğun eğitiminde bir araç olarak kullandığımızda, çocuğa, yaşamı algılama, yorumlama, yaratıcılık ve düşünme sistemini geliştirme ve eğitme konusunda yardımcı oluruz. Müzik, çocuğun ruhsal yapısındaki heyecanlı ve aşırı duygusal ortamından daha sakin bir ortama yönelmesinde, ayrıca güvensizlik, saldırganlık, gerilim ve korku gibi

---

[6] Ayşe Ürfioğlu, *Bebeklik ve Okul Öncesi Dönemde Müziğin Gelişimi ve Eğitimi*, YA PA yayınları, İstanbul 1983, s. 5-6.

davranışlardan uzaklaşmasında önemli bir etkendir. Ayrıca müzik eğitimi, kişilik gelişiminde çocuğun davranışlarını etkiler, dikkati yoğunlaştırır ve gözlem yeteneğini de güçlendirir.[7]

İyi hazırlanmış bir müzik eğitimi programıyla çocuk, yaşamdan zevk almayı, toplum içinde yer edinmeyi öğrenebilir. Bilim, sanat, sosyal bilimler, din, sağlık gibi alanlara ilgisi artar. Yerel, ulusal ve evrensel çocuk müziği ile ulusal kültürünü ve geleneklerini tanır, yine müzik yoluyla, kendisini, çevresini, doğayı tanımasını ve yorumlamasını öğrenir.

Okul öncesi eğitimden başlanarak, müziği öğretmede en çok kullanılan araç sestir. Çocuğun kendi sesi ile yapabileceği ezgiler, "çocuk şarkıları" olarak bilinmektedir. Çocuk şarkıları, çocukta müziğe karşı ilgi ve sevgi yaratmak, ona iyi bir müzik zevki vererek müzik dinleme, müzik yapma ihtiyacını uyandırmak, sosyal, toplumsal ve millî duygularını kuvvetlendirmek için etkili ezgi türüdür. Çocuk şarkıları, sanat değeri taşıyan, orijinal ezgileri, çocuğun zevk psikolojisine uygun ve sözlerinin eğitsel değeri olan şarkılardır. Bu şarkılar, eğitimin konularını işleyen ve bu yolla kavramların, objelerin ve konuların kolay kavranmasını da sağlamaktadır. Melodi bakımından orijinal ve kolay, konu bakımından ise, çocuğu iyiye güzele yönelten çocuk şarkıları ayrıca sosyalleşmesine ve toplumsallaşmasına da yardımcı olmaktadır. Ritim bakımından kolay ve ses olarak çocukların ses sınırlarını aşmayan çocuk şarkıları, müzik eğitiminin temelini oluşturmaktadır.[8] Çocuk eğitiminde bu kadar işlevsel olan çocuk şarkılarının Türk müziği içinde de sayısız örneği bulunmaktadır.

Çocuk şarkılarını başlıca dört kümede toplamak mümkündür.

1. Aktarma şarkılar; ezgisi yabancı, sözleri Türkçe olan şarkılara denir. Yabancı bir ezginin altına Türkçe sözler yazılıp, ortaya çıkan şarkı bütün okullara yayılıyor. Bu yolla yabancı bir ezgi, okul müziği dağarcığına aktarılmış oluyor. Aktarma şarkıların ezgileri, genellikle (Alman, Fransız, İngiliz, İtalyan, İsveç vb.) bazı Avrupalı toplumların, halk müziği ve okul müziği ezgileri arasından alınmaktadır.

2. Öykünme şarkılar; Türk okul müziği bağdarlarının yarattığı, kaynağını başka toplumların müziğinden alan şarkılara denir. Bunlar Batı müziğinin *Majör-minör* dizileri ve ölçüleri içinde, Batılı toplumların estetik anlayışına ve beğenisine özenilerek Türk bağdarlar (besteciler) tarafından yapılmış, fakat yapısıyla ve özüyle Türk halkına yabancı olabilen ezgilerdir.

---

[7] Ürfioğlu, *age*., s. 5.
[8] Salih Akkaş, *Okul Öncesi Eğitiminde Müzik*, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi yayınları, Ankara 1993, s. 22-23.

3. Halk türküleri; halkın yüzyıllar boyunca yarattığı, beğenisinin ve zaman süzgecinden geçirerek yaşattığı dizileri, ölçüleri, özü, sözü ve her şeyiyle kendisine ait olan ezgilerdir.

4. Türk çocuk şarkıları; Türk bağdarlarının yarattığı, kaynağını halk müziğimizden alan okul şarkılarına denir. Bunlar Türk müziği dizileri ve ölçüleri içinde yapılmış, halkın beğenisine uygun, onu geliştirici, yapısını ve özünü halk müziğinden alan ezgilerdir.[9]

Müzik eğitimi, çocuklara bazı kavramların ve kültürel değerlerin kazandırılmasında önemli bir yoldur. Çocuklar şarkı söylemeyi severler. Çocuklar, kendileri, başka çocuklar, günlük olaylar, doğa olayları, hayvanlar hakkında yazılmış şarkıları severler ve kolay öğrenirler.

Biz burada "Av" ve "Avcı" temalarının çocuk müziği içerisinde kullanılış biçimi ve ele alınan parçaların ezgi ve söz içeriği bakımından incelemesini yapacağız.

1. Avcı: "Avcı" adlı çocuk parçası, müzik eğitimine yeni başlayanların izleyecekleri aşamalar göz önünde bulundurularak, en basit formda ve orta tempoda bestelenmiştir. *Türk çocuk şarkısı* olarak nitelendirebileceğimiz "Avcı", Salih Aydoğan tarafından, 2/4'lük basit ölçü içerisinde, basit tartım kalıpları ile oluşturulmuştur ve bestecinin kendisine ait olan "Yaşasın Müzik" adlı kitabında yer almaktadır. Bir (dörtlük) ve yarım (sekizlik) vuruşluk notaların, bir (dörtlük) sus işaretinin kavratılması amacını taşımaktadır.

La ve sol seslerinden oluşan ezgi, sözlerindeki yalın ifade ile küçük yaştaki çocuklara şarkı öğretilmesinde kolaylık sağlamaktadır. Tekerlemeyi andıran sözler, ezgi ile uyum içerisindedir.

Şarkının sözleri, çocuğa ormanı, ormanda yaşayan hayvanların iletişimini, aslanın krallığını ve tabiî ki başroldeki "avcı"yı tanıtmaktadır. Çocuk, adı geçen bu kavramları öğrenirken, kendi ses sınırları içerisinde kolaylıkla şarkı söyleyebilmenin, blokflüt, mandolin, melodika vb. ders içinde kullanılabilen çalgıların eğitiminin başlangıç aşamasında, çalabilmenin mutluluğunu yaşayabilecektir.

Dört ölçüden oluşan bu şarkının üç sözü vardır. Bu nedenle ezginin tamamı üç kez tekrarlanmakta ve aynı zamanda tekrar işareti de kavratılmaktadır. Şarkının formunun çok basit ve söz yoğunluğunun az olması dolayısı ile "Avcı" adlı çocuk parçası kolay kavranma ve ezberlenme özelliği taşımaktadır.

---

[9] Muammer Sun, *Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti*, Yeni Dağarcık Yayınevi, Ankara 1969, s. 5-8.

2. Yavru Kuş: "Yavru Kuş" adlı çocuk şarkısı ilköğretimin 2. sınıfında öğretilmek üzere müzik ders kitabı içinde yer almaktadır. Dolayısı ile müzik eğitimine yeni başlayan çocuklara yönelik olarak, Sefai Acay tarafından, basit formda bestelenmiştir, *Türk çocuk şarkısı* olarak nitelendirebileceğimiz bir parçadır.

Orta hızda yazılmış olan "Yavru Kuş" adlı çocuk parçası, 4/4'lük basit ölçü içerisinde, basit tartım kalıpları ile, bir (dörtlük) ve yarım (sekizlik) vuruşluk nota değerlerini, fa-sol-la seslerini öğretmeyi hedeflemektedir. Prozodi[10] açısından incelendiğinde her notaya bir hecenin gelmesi, tekrarlanan ezgi kümelerinin olması öğrenmeyi kolaylaştıran başka bir faktör olmuştur.

Şarkının üç sözü bulunmaktadır. Sözlerdeki her mısra bir ölçüye yerleştirilmiştir. Bu nedenle ezgi üç kez tekrarlanmaktadır ve bu yolla tekrar işareti öğretilmektedir.

"Yavru Kuş"un sözleri çocuğa, birden fazla şeyi vurgulamaktadır. Ana tema yine "av" olayıdır. Ormanda yaşayan yavru kuş, yuvasından yalnız ayrılmıştır. Korumasız olan yavru, "avcı" tarafından vurulmuştur ki burada vurgulanan, izinsiz ve korumasız olarak evden ayrılmanın yanlışlığıdır. İkinci vurgulanan, "avcı"nın kullandığı araç "tüfek"tir, çocuk bu yolla bir av aracını, kuşun tüfekle avlandığını öğrenmiştir. Çocuklar ve köylüler kuşun ölümüne üzülürken "avcı"nın umursamazlığı ise, insanların özellikle de çocukların hayvan sevgisini vurgulamakta, "avcı"nın mesleği gereği aynı hissi taşımadığını belirtmektedir. Bu durum bazı çocuklara avcıyı "kötü adam" olarak yansıtmakla beraber, bazı çocuklar ise, "avcı"dan yana düşünceye sahip olabilmektedir.

3. Kırmızı Balık: Ekrem Zeki Ün tarafından bestelenmiş olan, ilköğretimin 2. sınıfında öğretilmek üzere müzik ders kitabı içerisinde yer almaktadır. *Türk çocuk şarkısı* olarak nitelendirebileceğimiz bu parça, orta hızda yazılmıştır. 4/4'lük basit ölçü içerisinde, bir (dörtlük), yarım (sekizlik) ve çeyrek (onaltılık) vuruşluk nota değerleri, uzatma noktası ve senkop[11] içermektedir. Bu nedenle şarkının tartım özellikleri, 2. sınıf öğrencilerinin nota bilgisi düzeyinin üzerinde olması dolayısı ile kulaktan öğretilmeye daha müsaittir.

El veya ayakla, varsa çelik üçgen, tef gibi aletlerle düzenli ve ritmik vuruşlar yapılarak öğretilebilecek olan "Kırmızı Balık", tekerlemeyi andıran sözlerin ön planda olduğu bir parçadır. Taşıdığı tartım özellikleri sözlerden kaynaklanmaktadır.

---

[10] Prozodi: Sözlerin ezgi ile uyumu.
[11] Senkop: Sesli bir sürenin hafif bir vuruş veya zaman üzerinde devam etmesidir.

Şarkının sözlerin işlenen tema bu kez "balık avı"dır. Çocuk bu kez avın başka bir türünü ve bu tür için kullanılan av aracını "olta"yı öğrenmektedir. Balık avının çocuk üzerindeki etkisi diğer hayvanların avlanması ile karşılaştırıldığında, daha az üzücü olmasına rağmen, bu parçada balığın ölmesi istenmemektedir. Balıkçıdan değil de balıktan yana olan çocuk, balığa kaçmasını öğütleyerek düşüncesini ifade etmektedir.

4. Ormandaki Hayvanlar: "Ormandaki Hayvanlar" adlı çocuk şarkısı incelediğimiz ilk üç parça gibi müzik eğitimine yeni başlayan çocuklara yönelik, *Türk çocuk şarkısı* diye nitelendirebileceğimiz bir parçadır. İlköğretimin 2. sınıf düzeyinde öğretilebilecek olan bu şarkının sözleri ve müziği Ömer Faruk Yurtoğlu'na aittir ve müzik ders kitabı içerisinde yer almaktadır.

Orta hızda yazılmış olan parça, 2/4'lük ölçü basit içerisinde bir (dörtlük), yarım (sekizlik) vuruşluk nota değerleri ile bir (dörtlük) vuruşluk sus işaretini kavratmaya yöneliktir ve basit tartımla içermektedir. Küçük yaştaki çocukların ses genişliğine uygun olarak, do-sol sesleri arasında bestelenmiştir. Basit formdaki parçanın ezgi ve tartım özelliklerinin düzeyi dolayısıyla şarkı olarak söylenmenin dışında, blokflüt, mandolin, melodika vb. gibi çalgılarla da çalınmaya elverişlidir.

Şarkının sözlerini incelediğimizde, konu yine "av" dır. Ancak, bu kez "av" da"avcı" da ormandaki hayvanlardır. Dallara konan kuşlar, gür sesli kral aslan ve kurnaz "avcı" tilki. Ormandaki yaşamın farklı yönleri sevimli bir dille ve neşeli bir ifadeyle, müzik yoluyla öğretilmektedir.

5. Tilkiyi Tuttuk: "Tilkiyi Tuttuk" adlı çocuk şarkısı ilköğretimin 3. sınıf düzeyinde, Türk çocuk şarkısı niteliğinde olan ve müzik ders kitabı içerisinde yer alan bir parçadır. Söz ve müziği Muammer Sun'a aittir.

Orta hızda, 2/4'lük basit ölçü içerisinde bir (dörtlük), yarım (sekizlik) ve çeyrek (on altılık) vuruşluk nota değerlerini, bir vuruşluk (dörtlük) sus işaretini, çocuğun ses genişliğine uyabilecek olan re-sol aralığı içerisinde öğretmektedir. Basit formda yazılmış olan parça, aynı zamanda kolay çalınabilme özelliğindedir. (Zorluk dereceleri, konservatuar ya da müzik okulları gibi müzik eğitimi veren okulların dışında kalan okullar göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.)

Tekerlemeyi andıran neşeli yapısı, kolay tartım özelliği ve ezgisi ile sözlerinin uyumu öğrenmede kolaylık sağlamaktadır.

"Tilkiyi Tuttuk" adlı şarkıda işlenen tema yine "av"dır. Neşe içerisinde söylenen bu şarkıda "avcı" ise, şarkıyı söyleyen, yani çocuğun kendisidir. Çocuğa verilmek istenen mesaj, "avcılık"tır. Daha önce incelediğimiz parçalarda kuşun, tilkinin avlanmasına üzülen çocuk, bu kez kendisi ava yönlendirilmiştir. Çünkü "av" çocuğun, hayatında kabul etmesi gereken bir gerçektir.

6. Avcı: İlköğretimin 4. sınıfında öğretilmek üzere müzik ders kitabı içerisinde ve çeşitli çalgı öğretim metotlarında yer alan parça, aktarma bir parçadır. Basit formda yazılmış olan "Avcı" şarkısı, 2/4'lük basit ölçü içerisinde bir (dörtlük), iki (ikilik) ve yarım (sekizlik) vuruşluk nota değerleri ile tekrar işaretinin kavratıldığı bir şarkıdır.

"Avcı" şarkısı Do Majör tonundadır ve do-ince do aralığı içerisindeki ezgi, çocuğun ses sınırları içerisindedir. Orta hızda söylenen veya çalınan şarkının sözleri, ezgisi ile uyumludur ve neşeli bir yapıdadır. Av temasının işlendiği bu aktarma şarkının içeriği, daha önce ele aldığımız şarkıların içeriğinden biraz farklıdır.

Avcı kazı yakalamıştır, ancak avcı tarafından avlanan kaz, uyanık bir başka avcı olan sansar tarafından çalınmıştır. Bu noktada "ava giden avlanır" atasözümüzü hatırlamak yerinde olur. Şarkıyı söyleyen, yani çocuk, ilk avcıdan daha doğrusu insanoğlundan yanadır. Sansara "onu bana ver" diye seslenmekte, onu avcıya söylemekle tehdit etmektedir. Avı gerçek sahibine vermek ister çünkü, sansar hırsızlık yapmıştır. Sözlerden de anlaşıldığı üzere, şarkının çocuğa kazandırmak istediği kavramlardan birisi de hırsızlığın yanlışlığıdır. Hayvanların hem başka hayvanlar ve hem de insanlar tarafından avlandığı gerçeğinin neşeli bir şekilde işlendiği bir şarkıdır.

7. Avsız Avcı: Bir Macar melodisinden aktarma olan bu çocuk şarkısı, Akif Saydam'ın 1 numaralı Yeni Konser Albümü'nde yer almaktadır. Çoksesli müzik eğitiminin başlangıç seviyesinde olan çocukların, iki sesli olarak söyleyebileceği ve aynı zamanda çalabileceği, basit formda yazılmış olan bir parçadır.

Hızlı sayılabilecek bir tempoda, basit tartım kalıpları ile işlenen, 2/4'lük basit ölçü içerisinde, yarım (sekizlik), bir (dörtlük) vuruşluk nota değerleri ve bir (dörtlük) vuruşluk sus işaretinin, tekrar işaretinin, staccatonun[12] öğretilmesinin hedeflendiği neşeli bir çocuk şarkısıdır. Do-ince mi sesleri arasında olan parça, Do Majör tonunda olup, Sol Majör'e geçiş

[12] Staccato: Sesleri kesintili olarak, tane tane çalmak ya da söylemek.

vardır. a-a1-b-a formundadır. Küçük yaştaki çocukların ses sınırlarını aşabileceğinden dolayı 6. sınıflarda söyletilebileceği gibi, daha küçük yaştaki öğrencilere de ders içinde kullanılan çalgılar ile öğretilebilecek niteliktedir.

"Avsız Avcı" adlı çocuk şarkısının sözleri incelendiğinde, avcı ile karşılıklı konuşma tarzında olduğu, melodinin de bir sekvens[13] ile buna eşlik ettiği görülmektedir. Sözlerin içeriğinde ise, avcıya moral verme özelliği bulunmaktadır. "Nereden geldin böyle ey avcı?"sorusuna "Ormandan geldim boş elle" diye cevap verir avcı. Türk geleneklerine göre gücün göstergelerinden biri olan avcılık, başarılması gereken bir olgudur. "Yakışmaz hiç avsızlık sana, şansını yine dene yarına" diyerek çocuk, avcının işini başarabilmesi için ona moral vermektedir.

8. Bir Avcı: "Bir Avcı"adlı çocuk şarkısı, aktarma bir şarkı olup, Akif Saydam'ın 1 numaralı Yeni Konser Albümü'nde yer almaktadır. Şarkı iki sesli olup sesle, çalgı ile ya da her ikisi birlikte öğrenilebilir. Neşeli ve hızlı sayılabilecek tempoda yazılmış olan "Bir Avcı" şarkısı basit tartım kalıplarından, 2/4'lük basit ölçü içerisinde yarım (sekizlik), bir (dörtlük), birbuçuk (noktalı dörtlük) vuruşluk nota değerleri ve yarım (sekizlik) vuruşluk sus işaretlerinden oluşmaktadır. (a-b-c-b) formunda yazılmış olan şarkıda ayrıca tekrar işareti ve kesik çalma ya da söylemeyi anlatan staccato kavratılmaktadır.

Sol Majör tonunda yazılmış olan parça, eksik ölçü ile başlamaktadır. Aktarma olan şarkının sözlerinin, dilimize çevrildikten sonra ezgi-söz uyumu açısından ve aynı zamanda eksik ölçü ile başlanmasından kaynaklanan vurgulamanın zorluğu göz önüne alındığında, belirli bir müzik eğitimi birikimine sahip çocuklar için uygun olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca ezginin ses aralığı da yine küçük yaştaki çocukların ses genişliğine uygun değildir.

"Bir Avcı" adlı şarkının sözleri, yeşil ormanlarda atıyla gezip, tüfeği ile hayvanları "bum bum vuran" cesur ve mutlu avcıyı anlatmaktadır. Söz yoğunluğunun az olduğu bu şarkıda, verilen çok fazla mesaj bulunmamaktadır. Av temasının mutluluk veren bir biçimde işlendiği şarkı, hem ezgisinin neşeli oluşu ve hem de sözlerin içeriği dolayısı ile "av"ı sevdirmeye çalışan, yani "avcı"dan yana olma özelliği taşıyan bir şarkıdır.

9. Minicik Kuşum: Orta hızda yazılmış olan "Minicik Kuşum" adlı çocuk şarkısının söz ve müziği Muammer Sun'a aittir. Şarkı, bestecinin "Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı

[13] Sekvens: Birbirine benzeyen motiflerin farklı seslerle tekrarı.

Demeti" adlı kitabında yer almaktadır. Basit tartım kalıpları ile, 2/4'lük basit ölçü içerisinde iki (ikilik), bir (dörtlük), yarım (sekizlik), çeyrek (on altılık) noktalı sekizlik nota değerleri ve yarım (sekizlik), bir (dörtlük) ve dört (birlik) vuruşluk sus işaretlerini, tekrar işaretini, aksanlı söylemeyi, az sesten gür sese geçişi ifade eden işareti ve farklı tempolara geçişi kavratmayı hedeflemektedir.

Ses aralığı küçük yaştaki çocukların söyleyebileceği bir aralıkta olmakla beraber, müzik bilgileri açısından ele alındığında, bir müzik bilgisi birikimi gerektiği gözlenmektedir. (a-b-a-c-b) formunda olan parça Re Majör tonunda bestelenmiştir. Orta hızda başlayan şarkı (a-b-a) bölümü tamamlandıktan sonra, (c-b) bölümünde çok ağır tempoya ve hüzünlü bir ifadeye geçmektedir.

"Minicik Kuşum" adlı şarkının sözleri masal niteliğindedir ve söz yoğunluğu fazladır. Ezginin orta tempo ile başlayan kısmında çocuğun, minicik kuşu ile olan mutluluk dolu yaşantısı anlatılmaktadır. Haylaz kedinin gelip, kuşun kaçtığını anlatan kısımda ise bir hüzün ifadesi vardır ve ezgi de bu durumu desteklemektedir.

Hayvan sevgisinin ön planda olduğu şarkıda, hem sevinç ve hem de üzüntü bir arada işlenmiştir. Çocuk kuşunun avcıya (kediye) yakalanmamasına sevinirken, ondan ayrı kalmaktan ve bir daha görememekten ötürü üzüntü duymaktadır. Bu şarkıda da avcıdan değil, avdan yana olma özelliği görülmektedir.

10. Minicik Bir Tavşan: "Minicik Bir Tavşan" adlı çocuk şarkısının söz ve müziği Muammer Sun'a aittir. Bestecinin çocuklara yönelik yazmış olduğu "Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti" adlı kitabında yer almaktadır.

Orta hızda başlayan şarkı, nakarat bölümüne gelindiğinde, biraz ağırlaşmaktadır. Çocukların kolayca kavrayabileceği basit tartım kalıpları, 2/4'lük basit ölçü içerisinde çeyrek (on altılık), yarım (sekizlik), bir (dörtlük), noktalı sekizlik nota değerleri ile yarım (sekizlik), bir (dörtlük) vuruşluk sus işaretleri, *piyano* (hafif), *mezzo forte* (orta gürlükte), *forte* (kuvvetli) gibi nüans terimleri, kesik söyleme, tekrar işareti gibi bilgilerin kavratılmasını sağlamaktadır. Çocukların ses genişliğine uygun aralıkta olan şarkının tonu Re Majördür ve basit formdadır (a-b-a).

"Av" temasının sevimli ve neşeli bir şekilde işlendiği şarkının içeriği dramaya uygundur. Söz yoğunluğunun çok olduğu şarkının bir özelliği de solo ve koro olarak söylenen bölümlerinin olmasıdır. Masal niteliğinde olan sözler, aynı zamanda öğüt verme özelliği de taşımaktadır. Yuvasından kaçan tavşanı avcı kovalamıştır, zıplaya zıplaya kaçarken korku

içerisindedir. Avcılardan saklanırken başka tehlikelerle de, tazılarla, karşı karşıya kalmıştır. Tehlike geçince koşa koşa ormana, annesinin yanına gitmiştir. Anlatılan olayın verdiği mesajlardan birisi, evden kaçmanın ya da izinsiz ve korumasız olarak uzaklaşmanın kötülüğüdür.

"Minicik Bir Tavşan" adlı çocuk şarkısı dramatize edilerek çalıştırıldığında, erkek çocukların "avcı"yı, kız çocukların ise "tavşanı" canlandırmak istedikleri gözlenmiştir. Avcılık, erkek çocuğun toplum içerisindeki rolünü, gücünü gösterme arzusunu tatmin etmekte, tavşan rolü ise, narin yapısı dolayısı ile kız çocukların ilgisini çekmektedir.

11. Yavru Geyik: Söz ve müziği Muammer Sun'a ait olan "Yavru Geyik" adlı çocuk şarkısı bestecinin "Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti" adlı kitabında yer almaktadır. Kanon formunda yazılmış olan şarkı, basit tartım kalıpları ile, 2/4'lük ölçü içerisinde çeyrek (onaltılık), yarım (sekizlik), bir (dörtlük) ve noktalı sekizlik nota değerleri ile yarım (sekizlik) vuruşluk sus işaretleri, *piyanossimo* (çok hafif), *mezzo forte* (orta gürlükte), *forte* (güçlü) gibi nüans terimleri, tekrar işareti, bitirmelik vb. kavramların öğretilmesini hedefler.

Orta hızda yazılmış olan ezgi Re dizisi üzerine kurulmuştur ve çocukların söyleyebileceği ses aralığı içerisindedir. Masal niteliğindeki sözler, ezgi ile uyum içerisinde ve biraz hüzünlü yapıdadır.

Şarkının sözleri, yemyeşil kırlarda, annesi ile mutluluk içinde yaşayan yavru geyiği ve daha sonra yavrunun avcı tarafından vurulmasını anlatmaktadır. "Söyleyin siz şimdi, hep avcılar gelsin mi, çifteleri doğrultup, sevgili yavruyu vursun mu?" sorusu yöneltilerek, yavrunun vurulmasının doğru olmadığı ve bunun tekrar yaşanmasının istenmediği düşüncesi anlatılmaktadır. Hayvan sevgisinin vurgulandığı şarkıda, "avcı"dan değil, "av"dan yana olma düşüncesi hakimdir.

12. Yaban Ördeği Avı: Bir Kızılderili şarkısından *aktarma* olan "Yaban Ördeği Avı" adlı çocuk şarkısı, Salih Aydoğan'ın "Okul Koroları İçin Evrensel Koro Şarkıları" adlı kitabında yer almaktadır. Dört sesli kanon formunda yazılmış olan parça, hareketli yapıdadır. Basit tartım kalıpları ile, 4/4'lük basit ölçü içerisinde yarım (sekizlik) ve bir (dörtlük) vuruşluk nota değerleri ile senkobun kavratılmasını hedeflemektedir.

Re minör tonunda yazılmış olan şarkının ses aralığı kalın la-ince re arasındadır. Bu aralık küçük çocukları zorlayabileceğinden dolayı büyük yaştaki çocuklar için daha uygundur.

Aktarma olan şarkının ezgisi ile sözlerinin uyumlu olmadığı, sözlerin, vurgulamaları dolayısı ile ezgideki senkoplara oturmadığı görülmektedir.

Şarkı, avcı tarafından söylenmektedir. Gümüş sularda, ay ışığı altında avını arar avcı. Sessizlik gerekmektedir, yoksa uçar yaban ördeği. Avcı, şarkısı ile yaban ördeklerinin nerede ve ne zaman avlanabileceğini, yaptığı işin zorluklarını ifade etmektedir. Söz yoğunluğunun fazla olmadığı şarkıda ezgi ön plandadır. "Yaban Ördeği" adlı çocuk şarkısı, "av"dan değil "avcı"dan yana olma niteliğindedir.

13. Avcılar: Franz Schubert'in bir ezgisinden *aktarma* olan "Avcı" adlı parça, E. Zeki Ün ve Tahir Sevenay tarafından yazılmış olan "Ortaokullarda Müzik" adlı kitapta yer almaktadır. Basit tartım kalıpları ile, 6/8'lik bileşik ölçü içerisinde yarım (sekizlik), bir (dörtlük) ve bir buçuk (noktalı dörtlük) vuruşluk nota değerleri ile, bir (dörtlük) vuruşluk sus işaretleri içermektedir. Eksik ölçü ile başlayan parça, Sol Majör tonundadır ve basit formda yazılmıştır.

Orta hızda, neşeli yapıda ve Re-ince Mi aralığındadır, bu aralık, küçük yaştaki çocuklar için uygun olamayabileceğinden, 6. sınıf veya daha büyük yaştaki çocukların söyleyebilmesi için uygundur.

"Avcılar" adlı çocuk şarkısının sözleri, avın zorlukları konusunda bilgiler verme niteliği taşımaktadır. Bu şarkıdaki konu geyik avıdır, geyiğin avlandığı yüksek, yalçın dağlar, sisten kapanmış, görünmez olmuş yollar, kaçışan geyiklerin izleri peşindeki mücadeledir. Sözlerdeki zorluk ifadesi ve ezginin neşeli yapısı ile "av" olayının gerçekliğini vurgulamaktadır. Şarkının içerik ve anlatımında "avcıdan" yana olma, avcıyı sevimli gösterme özelliği vardır.

14. Masal: "Masal" adlı çocuk şarkısı, müzik eğitimine yeni başlayanların izleyecekleri aşamalar göz önünde bulundurularak basit formda bestelenmiştir. Salih Aydoğan'a ait olan şarkı, bestecinin Ortaokul 1., 2., 3. sınıflarında okutulmak üzere yazmış olduğu, "Hayat Kaynağımız Müzik" adlı müzik ders kitabında yer almaktadır. Basit tartım kalıpları ile, 2/4'lük basit ölçü içerisinde yarım (sekizlik), bir (dörtlük) vuruşluk nota değerleri ve bir (dörtlük) vuruşluk sus işaretleri içermektedir. Sekiz ölçüden oluşan ezgi, üç kez tekrarlanmaktadır. Üç sözü bulunan çocuk şarkısı *Türk Çocuk Şarkısı* özelliğindedir.

Şarkının sözleri incelendiğinde, "av" olayının kötü gösterildiği bir masal niteliğinde olduğu görülmektedir. Çocuğa doğa ve hayvan sevgisinin verilmeye çalışıldığı şarkıda "avcı",

kötü adam olarak tasvir edilmiştir. Dağların ardında yaşayan hayvanların, zalim bir avcının gelmesi ile bozulan mutluluğu, onları bir bir vurması, üzüntülerinin bir göstergesi olarak güneşin doğmaması, yağmurun yağmaması gibi, ifadelerle avlanan hayvandan yana olma özelliği taşıyan bir çocuk şarkısıdır.

15. Sünger Avcıları: Sözleri Salih Aydoğan'a, müziği ise James Niblock'a ait olan "Sünger Avcıları" adlı şarkı, *aktarma* şarkılar grubunda yer alıp Salih Aydoğan tarafından yazılmış olan "Koro Şarkıları ve Türküleri" kitabında yer almaktadır. Ağır tempoda ve basit formda yazılmış olan şarkı, iki seslidir.

Basit tartım kalıplarının kullanıldığı ve 6/8'lik bileşik ölçü içerisinde yarım (sekizlik), bir (dörtlük) ve bir buçuk (noktalı dörtlük) vuruşluk nota değerlerini öğreten şarkının iki sözü vardır. Re-ince Mi bemol sesleri arasında yazılmıştır ve bu özelliği ile kolayca söylenebilmektedir. Ancak belirli bir müzik birikimine sahip çocuklar için uygundur.

"Sünger Avcıları" adlı parçanın sözleri iki kıtadan oluşmaktadır ve sözden çok müzik ön plandadır. Sözlerde vurgulanan ana tema sünger avının zorluklarıdır. Dinmeyen fırtına karşısında yaşanan korkular; eve dönüp dönemeyeceğini bilemeyen tayfalar, gözleri yolda, geminin dönüşünü bekleyenler ama yine de süngere giden avcılar dramatik bir dille anlatılmaktadır. İçerik olarak ele alındığında, avın bir meslek olarak işlendiği görülmektedir.

16. Kaç Kuzulu Ceylan: Sözleri Aşık Kerem'e, müziği Burhan Hüseyin'e ait olan "Kaç Kuzulu Ceylan" adlı çocuk şarkısı, bestecinin "Gizem'in Şarkıları" adlı kitabında yer almaktadır. Hızlı tempoda söylenen şarkı, Re minör tonundadır. Basit formda yazılmış olan şarkı basit tartım kalıpları ile, 6/8'lik bileşik ölçü sayısı içerisinde yarım (sekizlik), bir (dörtlük), bir buçuk (noktalı dörtlük) vuruşluk nota değerleri ve tekrar işaretleri içermektedir. Küçük yaştaki çocukların kolaylıkla söyleyebileceği Re-ince Do aralığında yazılmıştır.

Şarkının sözleri beş kıtadan oluşmaktadır. Avcıyı zalim olarak gösteren bu çocuk şarkısında, kuzuya seslenerek avcının neler yapabileceğinden bahsedilmekte ve kaçması istenmektedir. Halk ozanının sözleri olması nedeniyle, sözlerde kuzu ela gözlü ve kınalı olarak anlatılmıştır. Avcılığı töre olarak anlatan bu şarkıda kuzudan yana bir tavır sergilenerek, avcıdan ve avcının yanında olan hayvanı tazıdan korunması gerektiğini anlatıyor.

17. Avcılar Marşı: Carl Maria von Weber'in "Der Freischütz" Operası'ndan *aktarma* olan "Avcılar Marşı", Akif Saydam ve Saip Egüz tarafından yazılmış olan "Yeni Mandolin Metodu I" adlı kitapta yer almaktadır. Basit formda ve marş temposunda yazılmış olan iki sesli bir parçadır. Çalgıya yönelik olarak düzenlenmiş olup, üst ses küçük yaştaki çocukların söyleyemeyeceği ses sınırları içerisindedir. Bu nedenle, 6., 7., 8. sınıf seviyesindeki çocuklar için uygun olabilmektedir. Basit tartım kalıpları içerisinde Çeyrek (on altılık), yarım (sekizlik), bir (dörtlük) ve iki (ikilik) vuruşluk nota değerleri ile yarım (sekizlik) vuruşluk sus işaretleri, tekrar işaretleri, gürlük terimleri (hafif-orta kuvvette-kuvvetli-çok kuvvetli) ve deyim bağları içermektedir. Sol Majör tonunda olan ezgi neşeli bir yapıya sahiptir.

"Av" ve "avcı" temasının işlendiği operadan uyarlanmış olan parçanın sözleri, sabah sislerinin ufuktan dağıldığı saatlerde, çalınan av borusunun sesleri ile uyanan avcıları anlatmaktadır. Çobanların dahi uyanmamış olduğu erken saatlerde, avcıların yaşadıkları mücadele neşeli bir ezginin yardımı ile ifade edilmiştir. Müziğin ön planda olduğu parçada, av mesleğinin zorlukları kısaca ifade edilmiştir. Avın gerçekliğinin işlendiği parçada avcıdan yana olma düşüncesi hâkimdir.

18. Geyik Avı: "Geyik Avı" adlı parça *Türk Halk Türküsü* olup, Ferit Hilmi Atrek tarafından piyano eşlikli olarak çoksesli hâle getirilmiştir. Basit formda, basit tartım kalıpları içerisinde çeyrek (on altılık), yarım (sekizlik), bir (dörtlük), noktalı sekizlik, iki (ikilik) vuruşluk nota değerleri ve yarım (sekizlik), bir (dörtlük) vuruşluk sus işaretleri ve deyim bağları içermektedir.

"Geyik Avı" adlı parçanın sözleri iki kıtadan oluşmaktadır. Avcının ağzından söylenmiş olan türküde, avın zorlukları işlenmiştir. Avcı gittiği geyik avında, yaşadığı zorluklar dolayısı ile tövbe edip bir daha avlanmamaya karar vermiştir çünkü, av sırasında, birçok avcı kayalıklarda hayatını kaybetmiştir. Geyiklerin avlandığı yerlerin, bu yerlerde yaşanan tehlikenin anlatıldığı ve bu bilgilerin müzik yolu ile çocuğa kavratıldığı bir şarkıdır.

Sonuç

İnsanlığın varoluşu ile birlikte başlayan av etkinliği, başta yaşamın temel zorunluluğu olan beslenme ihtiyacı olmak üzere, giyinme, korunma gibi ihtiyaçlardan kaynaklanmış ve günümüze kadar devam etmiştir. Hayvanları, ölü ya da diri olarak ele geçirmek için çeşitli tuzaklar hazırlanmış, kimi zaman av araçlarından, kimi zaman da çeşitli hayvanlardan yararlanılmıştır. Uygarlıkların ve teknolojinin gelişmesine paralel olarak, av için kullanılan

yöntemler ve av araçlarının geliştiği görülmüştür. Av, avlayan ve avlanandır, kaçan ve kovalayandır, kazanan ve kaybedendir, sevinen ya da acı çeken, ölendir ama en önemlisi her iki taraf için de mücadeledir. Sebep ne olursa olsun mücadeleyi verenler yaşamak için çabalar. Av gibi, başlangıcı ilkel insana kadar uzanan başka bir etkinlik de, sanatın en önemli etkinliklerinden biri olan müziktir. Av, ilkel insanın en önemli etkinliği olduğundan, duygu ve düşünceleri anlatmanın en güzel yollarından biri olan müziğe sıkça tema olmuştur. Avcılık Türk kültürü içinde eskiden beri sevilen ve yaygın bir etkinliktir. Bu nedenle av teması, Türk müziğinin hemen her türü içerisinde, gerçek ve mecaz anlamları ile şıkça yer almıştır.

Tarihçesi ilkel dönemlere kadar uzanan "av" ve "müzik", çocuk eğitiminin hemen her aşamasında bir araya gelmiştir. Okul öncesi eğitimden başlayarak, bazı kavramların öğretilmesinde, müzik bir araç olarak kullanılmış, çocuk şarkıları olarak bilinen, toplumsal ve milli duyguları kuvvetlendiren ezgi türü, bu araçların en önemlisi olmuştur. Sanat değeri taşıyan bu ezgiler, çocuk psikolojisine uygun olarak hazırlanan sözlerle birleştiğinde, "av" teması kolaylıkla ve zevkli bir şekilde çocuğa kavratılmıştır. Ezgilerle kolay ve zevkli bir şekilde kavratılan av teması, çocuğun hayvanları tanıması, avın canlı bir konu olması dolayısıyla, ezgilerin özelliklerinin kavratılmasında da araç olarak kullanılmıştır.

Çalışmamızın konusu olan "av" içerikli çocuk şarkıları okullarda, çocukların eğitim düzeyleri, zevkleri, yaşları, ses kapasiteleri, bilgi birikimleri, sevinçleri korkuları vb. gibi hisleri düşünülerek, seviyelere göre sistemli bir şekilde işlenmiştir.

Küçük yaşta hayvan sevgisi ile gelişen çocuk, avcıyı önce kötü adam olarak görmüş, sevdiği hayvanı öldürmesini istememiş ve kimi zaman avlanmaya çalışılan hayvanın kendi çabası, kimi zaman da bir başka hayvanın koruması ile, kötü adamdan kurtulmasını istemiştir. Çocuk, avcının başaramamasından memnundur. Avcı her zaman insanoğlu değildir ve çocuk, bazı şarkıların aracılığı ile hayvanların da birbirlerini avladığını öğrenmiştir. Fakat, küçük yaştaki çocuk sevdiği bir hayvanın bu yolla da ölmesini kabul etmek istemez. Bu nedenle avın öldüğü başka bir deyişle çocuğun istemediği sonla biten şarkının temposu genellikle hızlı değildir ve ezgi yapısı hüzünlüdür. Hayvanın avlanmasının çocukta üzüntü yaratmadığı ya da daha kolay kabul ettiği bu yolla av gerçeğine alışmaya başladığı konu "balık avı" konusudur. Kırmızı Balık, Balıkçı Hasan'ın geliyor olması konusunda uyarılıyor olsa da, şarkının tartım kalıpları ve temposu çocuğun fazla üzüntülü olmadığını ifade etmektedir.

Av, hayatın kabul edilmesi gereken bir gerçeği olduğundan, çocuğa sevimli bir dille, müzik aracılığı ile tanıtılmalıdır. Bu nedenle bazı şarkılarda "avcı" rolü çocuğun kendisine verilmiştir. "Tilkiyi Tuttuk" adlı çocuk şarkısında olduğu gibi, tekerlemeyi andıran dinamik

yapı, çocuğa avcılığı neşeli bir iş olarak yansıtmaktadır. Daha önce kuşun yakalanmasına üzülen çocuk, şimdi kendisi bir kuş tutmuştur ve mutsuz değildir.

"Av"ı avlayan, kimi zaman insan, kimi zaman hayvan olmuştur çocuk şarkılarında. Hatta kimi zaman da çocuk avcı olmuştur. Zaman zaman da hepsi bir araya gelmiştir. İnsanoğlu hayvanı, başka bir hayvan da ondan avlanan diğer hayvanı çalmıştır. Çocuk bu neşeli, şarkıyı söylerken hakemlik yapmaktadır. Şarkının hem temposu hareketli ve hem de majör tonda olması nedeni ile avcıyı kötü adam rolünden uzaklaştırmıştır. Çocuk artık av olayını kavramış, bir meslek ya da bir gereklilik olarak görebilmeye başlamıştır, "Avsız Avcı" adlı çocuk şarkısında olduğu gibi, eli boş dönen avcıya üzülmüştür. Türk halk kültüründe kahramanlık unsuru olarak değerlendirilebilen avcı, işini başarmalıdır. Çocuk bu şarkıda avcıya moral verendir. Şarkıdaki ezgi kalıplarının tekrarı, tekrarlanan av etkinlikleri gibidir, hızlı temposu, majör dizi yapısıyla, sözlerdeki ifadeyi pekiştirir.

Eğitim süreci içerisinde, av teması çeşitli yönleri ile çocuğa tanıtılmış, başlangıçta kötü adam olarak görülen avcı, artık cesur, kahraman ve güçlü bir insana dönüşmüştür. Bu noktaya gelindiğinde hayvan sevgisinin de ihmal edilmemesine dikkat edilmiştir. Bu düşünce ile avlananın kurtulmasını isteyen tarzda sözleri içeren ve ezgi yapısı ağır tempolu, hüzünlü dizilerden oluşan şarkılar öğretilmeye devam edilmiştir.

Avı, çeşitli yönleri ile öğreten çocuk şarkılarının bazıları dramatize edilme özelliğine sahiptir. "Minicik Bir Tavşan" adlı çocuk şarkısı küçük yaştaki çocuklara öğretilirken, dramatize edilmiş ve erkek çocukların çoğunlukla avcıyı, kız çocukların ise, tavşanı canlandırmak istediği tespit edilmiştir. Türk kültürü içinde kahramanlığı, cesareti ve gücü simgeleyen avcılık, erkek çocukların özendiği bir etkinlik olarak yansımış ve bu düşünce ile erkek çocuk avcı rolünü seçmiştir. Av etkinlikleri sırasında yaşanan zorlukları içeren çocuk şarkıları da vardır. Kimi zaman yüksek dağlarda, kimi zaman fırtınalı denizlerde korku ve tehlike içinde avını arayan avcıları konu eden şarkılar, ezgisel özellikleri dolayısı ile daha zor yapıdadır. "Sünger Avcıları" ve "Avcılar" adlı çocuk şarkıları, tartım kalıplarının basit olmasının yanı sıra, bileşik ölçü içerisinde yazılmıştır. Bileşik ölçüler, çocukların müzik eğitiminde basit ölçülü parçalarla kıyaslandığında, daha zor kavranma özelliği taşır. Ancak bileşik ölçü ile yazılmış olan her parça söz içeriği bakımından zorluğu ifade edecek diye düşünülmemelidir. Masal niteliğinde olan "Kaç Kuzulu Ceylan" adlı çocuk şarkısı da bileşik ölçü içerisinde yazılmıştır. Ancak bu şarkı hızlı temposu ve söz içeriği bakımından farklıdır. Şarkının bestecisi olan Sayın Burhan Hüseyin ile yaptığımız görüşmede, bu şarkısı ile Türk çocuklarına vermek istediklerini şu şekilde özetlemiştir: "Çocuklarımıza, Türk kültürü içinde

yer alan av temasını işleyen bu şarkıyı bestelerken, hem bir Türk ozanı olan Aşık Kerem'i tanımalarını, hem hayvan sevgisini vurgulamayı ve hem de bunları yaparken kendi kültürümüzde yer alan, kulağımızın alışkın olduğu ezgi yapısını tanıtmayı hedefledim."

Av, Türk kültürü içinde sadece çocuk şarkılarına değil, birçok halk türküsüne de konu olmuştur. Bu konuyu içeren türkülerin sözleri çoğunlukla avı, bir av etkinliği olarak değil de, sevdayı ya da aşkı ifade etme özelliği taşımaktadır. Aşık olan ile aşık olunanın kovalamacasını ima eden türdeki örnekler, çocuk eğitiminin ilk yıllarında kullanılmadığından, Türk halk türküleri, bu araştırmada incelenen çocuk şarkıları içine alınmamıştır. Ancak gençliğe yönelik ve özellikle çoksesli koro edebiyatı içerisinde av temalı birçok örnek bulunmaktadır.

Çalışmamızda incelediğimiz şarkıları ezgileri bakımından da tempo, tartım, ölçü sayısı, yorum olarak değerlendirdik. Buna göre, 18 şarkının 1 tanesi ağır tempoda, 9 tanesi orta tempoda, 8 tanesi hızlı tempoda yazılmıştır. Şarkıları ölçülerine göre değerlendirdiğimizde ise 3 tanesi bileşik ölçü, 15 tanesi basit ölçü sayısı ile yazılmıştır. Şarkılardaki müzikal yorumla ilgili olarak da 9 şarkıda nüans ve hız belirten, terim ve işaret bulunmaktadır. Diğerlerinde ise bulunmaktadır. Şarkıların tümümün ortak özelliği de basit tartım kalıplarından oluşmasıdır.

Sonuç olarak, av ve avcı temalı çocuk şarkıları okul öncesi yaş grubundan, ilerleyen diğer yaşlara kadar her yaş kuşağında müzik eğitimi içerisinde bulunmaktadır. Bu şarkılar kimi zaman av kavramını avcıdan ya da avdan yana olarak ele alınmakta, kimi zaman da ezginin öğretimi öne çıkarak av ikinci planda ezginin öğretiminde araç olarak kullanılmaktadır. Çocuk şarkıları ile ilgili kaynaklar tarandığında tema olarak av konusun işlendiği şarkıların çok sayıda olduğu görülmüştür. Bu da yetişkinlerin av konusundan konuşmak ve avlanmaktan zevk aldıkları kadar çocukların da av konusundan hoşlandıklarını şarkıları söylerken ve dinlerken gösterdikleri tepkilerden anlamaktayız.

.

Kaynaklar.

Akkaş, Salih, *İlköğretim Müzik Ders Kitabı 3*, Pasifik yayınları, Ankara 2001.

Akkaş, Salih, *Okul Öncesi Eğitiminde Müzik*, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi yayınları, Ankara 1993.

Atrek, Ferit Hilmi, *Piyano Eşliği ile Şarkılar ve Halk Türküleri "lied"ler,* Cihan Matbaası, Ankara 1968.

Aydın, Sevim, Şinasi Aydın, *İlköğretim Müzik Ders Kitabı 2*, Küre Yayıncılık, İstanbul 2001.

Aydoğan, Salih, *Hayat Kaynağımız Müzik Ortaokul 1 2 3*, Arkadaş yayınları, Ankara 1992.

Aydoğan, Salih, *Koro Şarkıları ve Türküleri*, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2005.

Aydoğan, Salih, *Okul Koroları İçin Evrensel Koro Şarkıları*, Elit Yayıncılık, Ankara 2001.

Aydoğan, Salih, *Yaşasın Müzik,* Önder Matbaası, 1982.

Çevik, Suna, *Koro Albümü*, Yurt Renkleri Yayınevi, Ankara 2000.

Egüz, Saip, *Piyano Eşlikli Halk Türküleri 2*, Helvacıoğlu Kitabevi, İstanbul, tarihsiz.

Genel Kültür Ansiklopedisi, "Avcılık", Serhat yayınları, İstanbul 2003.

Hüseyin, Burhan, *Gizem'in Şarkıları*, Alev Dikici Basım Ambalaj, Adana 2003

Örnek, Sedat Veyis, *İlkellerde Din, Büyü, Sanat, Efsane*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1971.

Say, Ahmet, *Müzik Tarihi*, Müzik Ansiklopedisi yayınları, Ankara 1995.

Saydam Akif, Egüz, Saip, *Yeni Mandolin Metodu l*, Doğuş Matbaası, Ankara 1979.

Sözer, Vural, *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1986.

Sun, Muammer, *Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti*, Yeni Dağarcık Yayınevi, Ankara 1969.

Şen, Oya, *Kadın ve Erkek Seslerinde Vokal Tekniklerin Türk Eserleri Üzerine Uygulanabilirliğinin Araştırılması*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 1995.

Ün, E. Zeki, Tahir Sevenay, *Ortaokullarda Müzik*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1977.

Ürfioğlu, Ayşe, *Bebeklik ve Okul Öncesi Dönemde Müziğin Gelişimi ve Eğitimi*, YA PA yayınları, İstanbul 1983.

Yurtoğlu, Ö. Faruk, *İlköğretim Müzik Ders Kitabı 2*, Düzgün Yayıncılık, Ankara 2004.

Yurtoğlu, Ö. Faruk, *İlköğretim Müzik Ders Kitabı 4*, Düzgün Yayıncılık, İstanbul 2000.

1. AVCI

Avcı ormanda, bir tavşan vurmuş.
Bir kuş aslana, gitmiş söylemiş.
Avcı çok korkmuş, ormandan kaçmış.

Söz ve müzik: Salih Aydoğan

2. YAVRU KUŞ

Ormanda bir yavru kuş,
Çıkmış yuvadan uçmuş,
Avcının biri gelmiş,
Yavru kuşu beğenmiş.
Kaldırmış tüfeğini,
Bastırmış tetiğini,
Kuşcağız daldan düşmüş,
Bakmışlar çoktan ölmüş.

Ahmet, Mehmet koşmuşlar,
Yavru kuşu bulmuşlar,
Hiç aldırmamış avcı,
Tüm köyü sarmış acı.

Söz ve müzik: Sefai Acay

3. KIRMIZI BALIK

Kırmızı balık gölde,

Kıvrana kıvrana oynuyor,
Balıkçı Hasan geliyor,
Oltasını atıyor,
Kırmızı balık dinle,
Sakın yemi yeme,
Balıkçı seni tutacak,
Sepetine atacak,
Kırmızı balık kaç kaç,
Kırmızı balık kaçıyor.

Söz ve müzik: Ekrem Zeki Ün

4. ORMANDAKİ HAYVANLAR

Ormanda kuşlar dallara konar,
Gür sesi ile aslan homur homurdar.

Küçük maymunlar oyun oynarlar
Kurnaz tilki durmaz avını arar.

Söz ve müzik: Ömer Faruk Yurtoğlu

5. TİLKİYİ TUTTUK

Tilkiyi tuttuk kapana koyduk, ava gidiyoruz,
Çatlasan da patlasan da , konuşmuyoruz.

Bir kuş tuttuk, kafese koyduk, ava gidiyoruz,
Çatlasan da patlasan da , konuşmuyoruz.

Söz ve müzik: Muammer Sun

6. AVCI

Sansar kazı nerden aldın , onu bana ver,
Avcıya söylersem yandın o da sana hırsız der.

Aktarma

7. AVSIZ AVCI

Nereden geldin böyle ey avcı?
Ormandan şimdi geldim boş elle.
Yakışmaz hiç avsızlık sana,
Şansını yine dene yarına.

Aktarma

8. BİR AVCI

Yeşil ormanlardan atla geçen cesur avcı,
Avlar o tüfekle hayvanları böyle,
Bum bum, bum bum,
Zümrüt gibi yeşil orman içinde bu avcı
Mutlu neşelidir.

Aktarma

9. MİNİCİK KUŞUM

Minicik bir kuş vardı,
Pencereme konardı,
Yem verirdim ben ona,
Pıt pıtı, pıt, pıt yerdi.

Cik , cik, cik, cik öterdi,
Şarkılar söylerdi,
Ben sevince şımarır,
Daha çok yem isterdi.

Minicik bir kuş vardı,
Pencereme konardı,
Su verirdim ben ona,
Şıp şıpı şıp içerdi.

Bir gün bir haylaz kedi,
Onu tutmak istedi,
Pırr diye uçtu kuşum pırr,
Kediye nannik dedi.

Bir haylaz yüzünden,
Ayrı kaldım sesinden,
Gelmiyor artık kuşum pırr,
Kedinin korkusndan

Cik , cik, cik, cik öterdi,
Şarkılar söylerdi,
Ben sevince şımarır,
Daha çok yem isterdi.

Söz ve müzik: Muammer Sun

10. MİNİCİK BİR TAVŞAN

Minicik bir tavşan,
Kaçmış yuvasından,
Avcılar peşinde

Durmadan dan dan.

Nakarat:
Bir oyana, bir bu yana,
Zıp zıp zıp zıp zıp zıp,
Bir oyana, bir bu yana,
Zıp zıp zıp zıp zıp.

Yüreciği pır pır pır,
Papileri tıpı tıp tıp,
Gözleri fıldır fıldır,
Hep koşar zıp zıp.

Nakarat
Kovuğa saklanmış,
Korkmuş tazılardan,
Avcılar gidince,
Ormana kaçmış.

Nakarat

Koşa koşa ormanda,
Yuvasına kavuşmuş,
Annesinin yanında,
Mutlu yaşarmış.

Nakarat

Söz ve müzik: Muammer Sun

11. YAVRU GEYİK

Mini minicik, mini minicik,
Minimini minimini, mini minicik.

Yemyeşil kırlarda
Bir yavru geyik varmış,
Annesinin yanında,
Hoplaya zıplaya oynarmış.

Mini minicik, mini minicik,
Minimini minimini, mini minicik.

Mutluluk dallarda,
Yerde, suda , gökteymiş,
Gün dönümü gelince,
Yavruya sanki nazar değmiş

Mini minicik, mini minicik,
Minimini minimini, mini minicik.

Söyleyin siz şimdi,
Hep avcılar gelsin mi?
Çifteleri doğrultup,
Sevgili yavruyu vursun mu?

Mini minicik, mini minicik,
Minimini minimini, mini minicik.

Söz ve müzik: Muammer Sun

12. YABAN ÖRDEĞİ AVI

Keskin küreklerim batıp çıkınca,
Parça parçadır ay gümüş sularda.

Sakın çıt duymasın yaban ördeği,
Uçar vuramazsın derin sularda.

Aktarma

13. AVCILAR

Şu yüksek yalçın dağlar, çamlarla dolu.
Aşağısı hiç görünmez, kapatmış sis yolu.
Avcılar avlanın tırmanın dağlara,
Ala geyikler kaçışır sizleri görünce.
Yetişin arkasından, izleri peşinde.

Aktarma

14. MASAL

Dağlar ardında bir orman varmış,
Orda bütün hayvanlar mutlu yaşarmuş.

Bir insan gelmiş çok da zalimmiş,
Vurmuş bir bir onları, kesmiş ormanı.

Yağmur yağmamış, güneş doğmamış,
O zalimin sonunu gören olmamış.

Söz ve Müzik- Salih AYDOĞAN

15. SÜNGER AVCILARI

Fırtına hiç dinmiyor, sanki deniz inliyor,
Korku sarmış her evi, acep döner mi gemi?

Hırçın azgın dalgalar, korku dolu tayfalar,

Süngere giden gemi, acep döner mi geri?

Söz: Salih Aydoğan
Müzik: James Niblock

16. KAÇ KUZULU CEYLAN

Söğün deresinden indi sürüsü,
Sürüden ayrılmış, onun birisi.
Avcıya post olur güzel derisi,
Kaç kuzulu ceylan yadavcı geldi .

Zalim avcı düşmüş gelir izine,
Al kanın akıtmış iki dizine,
Mor sinekler konmuş ela gözüne,
Kaç kuzulu ceylan yadavcı geldi .

Böylemolur avcıların töresi
Koltuğundan vurmuş sızlar yaresi,
Hekime gösterme yoktur çaresi
Kaç kuzulu ceylan yadavcı geldi.

Kova kova indirdiler yazıya,
Tut ettiler al kınalı tazıya.
İş başa düşünce bakma kuzuya,
Kaç kuzulu ceylan yadavcı geldi.

Süre süre indirdiler dağlardan,
Mor sümbüllü bahçelerden bağlardan,
Kerem eder şu geçtiğin yollardan,
Kaç kuzulu ceylan yadavcı geldi.

Söz: Aşık Kerem
Müzik : Burhan Hüseyin

17. AVCILAR MARŞI

Boru sesleri şen boru sesleri,
Ufuktan kaçarken sabah sisleri,
Ağıllar kapalı çobanlar uyurken,
Niçin koşuyorsun daha pek erken.

Avcılar çıkarlar , durmaz koşarlar,
Dere , dağ demezler bıkmaz aşarlar,
Ağıllar kapalı çobanlar uyurken,
Niçin koşuyorsun daha pek erken.

Aktarma

18. GEYİK AVI

Ben de gittim bir geyiğin avına aman aman,
Çekti beni zalim kendi dağına aman aman dağına.

Tövbeler tövbesi geyik avına aman aman,
Ben gibi kardeşler kaldı kayalarda aman aman çöllerde.

Çokseslendirme: Ferit Hilmi Atrek